

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK
ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

GEOGRAFIJA

FÖLDRAJZ

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2009

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)

A1 – OBČA

1. Reakcijo prsti / kislost prsti / bazičnost prsti / kislost ali bazičnost prsti.
1 točka
2. Matična osnova (podlaga) / kamninska podlaga.
Vpliv reliefa: Toplejše in sušnejše prsti na prisojeh. / Vlažnejše in hladnejše prsti na osojah. / Plitvejše, sušnejše prsti z večjim deležem skeleta na strmih pobočjih. / Vlažnejše in debelejšje prsti na ravninah, v dolinah, kotlinah, kraških kotanjah. / Vertikalna conalnost prsti zaradi spreminjanja podnebnih razmer z nadmorsko višino (v višjih nadmorskih višinah je prst hladnejša, praviloma tanjša, manj rodovitna).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. *Profil prsti:* Navpični prerez skozi prst, od površja do matične podlage.
Horizont prsti: Večinoma je vodoravna plast v profilu (ki se od drugih horizontov loči po barvi in drugih lastnostih).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4.

<i>Tip prsti</i>
černožjom / črna prst / kastanožjom / kostanjeva prst
kambisol / kambična prst / rjava prst / rjava gozdna prst / gozdna rjavica
feralsol / feralitna prst / rdečkasta prst vročih predelov / rdečkastorumena prst vročih predelov

Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.
5. Prst je svetle barve, ker vsebuje zelo malo humusa (organske snovi) oziroma humusa praktično ni. / V puščavah ni rastlinstva oziroma je to zelo skromno, zato je v prsti malo ali nič humusa. Ob pretiranem in nepravilnem namakanju se lahko puščavska prst zasoli. / Nepravilno namakanje v puščavskem podnebjju zaradi velikega izhlapevanja povzroči zasoljevanje prsti.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

A2 – OBČA

6. Graf 1
Prednost: Ekološko manj škodljiva kakor premog / enostavnejše pridobivanje / lažji transport / nižja cena transporta / višja energijska vrednost / višji zaslužek, dobiček.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
7. *Obnovljivi energijski vir:* Hidroenergija / vodna energija / energija tekočih voda / energija rek.
Slabost: Visoki stroški gradnje / veliki stroški gradnje jezov ali akumulacije / velik poseg v ekosistem / potopitev obsežnih območij zaradi akumulacije / dvig podtalnice / ogrožene rastlinske in živalske vrste / zaradi obsežnih akumulacij se morajo seliti ljudje / akumulacijska jezera reke zasipavajo / zaradi akumulacije sprememba lokalnega podnebjja / več megle.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. *Krivulja A:* premog.
Krivulja B: jedrska energija / atomska energija / nuklearna energija / uran / uranova ruda.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
9. To so redko poseljena območja / na teh območjih so manjše potrebe po energiji / na teh območjih prevladujejo gospodarsko slabše razvite države / večina držav nima sredstev za gradnjo dragih energetskega objektov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

10. *Obdobje*: čas industrijske revolucije.
Pojasnitev: prvotna industrija je bila energetsko zelo potratna / razvijale so se predvsem panoge težke industrije / prevoz premoga je bil drag / tedaj še ni bilo možnosti uporabe električne energije ali nekatere industrijske panoge danes niso tako energetsko potratne / več je lahke industrije / transport energijskih virov je cenejši / elektriko je mogoče prenašati na velike razdalje / zaradi uvoza surovin je veliko industrijskih obratov ob obalah.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

B1 – SVET

11. NE, DA, DA
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
12. Geografska širina / oddaljenost od ekvatorja / lega v različnih toplotnih pasovih.
1 točka
13. A – iglasti gozd / tajga / borealni gozd
B – puščavsko rastlinstvo / polpuščavsko rastlinstvo
C – tropski deževni gozd / vlažni tropski gozd
D – listnati gozd / listopadni gozd / mešani gozd
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
14. *Oblika kmetijstva*: namakalno poljedelstvo / namakalno kmetijstvo.
Pojasnitvi: kmetijstvo povzroča izčrpavanje prsti / zaradi namakanja prihaja do zasoljevanja prsti / manjšanje obsega jezera (Aralskega) zaradi namakanja / zaradi prekomerne porabe vode prihaja do širjenja puščav, dezertifikacija / upadanje ribolova na jezeru zaradi manjšanja obsega jezera / zaradi slabših življenjskih pogojev prebivalstva, ki živi ob jezeru, se ljudje odseljujejo.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.
15. Sotočje dveh velikih rek / v povirju Gangesa in Bramaputre pade veliko dežja / Ganges in Bramaputra imata veliki porečji / na tem območju so izdatne monsunske padavine / pokrajina je nižinska / pokrajino zaradi nizke obale pogosto poplavi morje / v pokrajini je velik vpliv vetrov iz morja / pokrajino prizadenejo poplave zaradi tajfunov / območje je gosto poseljeno / območje je kmetijsko izkoriščeno / taljenje snega in ledu v Himalaji.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

B2 – SVET

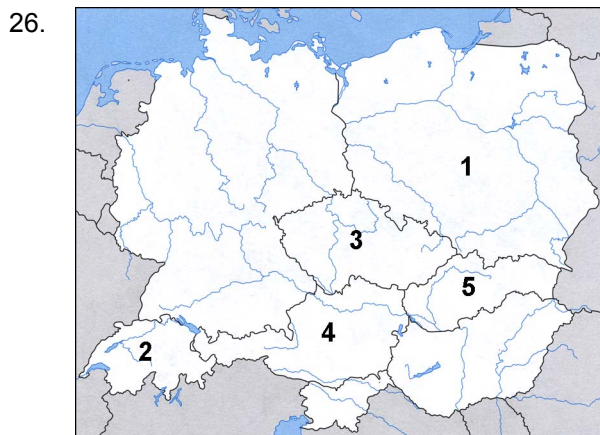
16. Od severa proti jugu: 4, 2, 3, 1.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
17. *Kamnine po nastanku*: magmatske / globočnine / metamorfne.
Kamnine po starosti: predkambrijske / paleozojske.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
18. *Bakrova ruda*: 1
Nafta: 2
Železova ruda: 3
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega 1 točka.
19. Večje zaloge / manjša izrabljenost / več dnevnik kopov / rude bliže površju / lažje pridobivanje / cenejša delovna sila.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

20. *Pozitivni vpliv:* razvoj infrastrukture / delovna mesta za domačine / razvoj drugih gospodarskih panog / razvoj tehnologije izkoriščanja rud / boljša izobrazba.
Negativni vpliv: pretirano izkoriščanje / prevelika navezanost na izvoz enega artikla / velika odvisnost od nihanja cen na svetovnem trgu / bogatenje tujih lastnikov / odtekanje kapitala / premalo vlaganja v druge gospodarske dejavnosti / bogatenje domače elite.
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.

C1 – EVROPA

21. C in E
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
22. 1 – Drava
 2 – Donava
 3 – Vardar
 Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
23. *Klimogram:* 2
Pojasnitev: Ker je v Varni manjši vpliv Sredozemlja, je večja letna temperaturna amplituda. / Zaradi večjega vpliva celine je večja temperaturna amplituda. / Zaradi večjega vpliva celine so v Varni hladnejše zime. / Črno morje je hladnejše od Jadranskega, zato ima manjši vpliv na temperature.
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
24. Kraški relief / kras / dinarski kras.
Primarna dejavnost: gozdarstvo / živinoreja / ekstenzivna živinoreja / pašna živinoreja / kmetijstvo / ekstenzivno kmetijstvo.
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
25. Vojvodina
Opis: nižji naravni prirastek pri Madžarih / asimilacija Madžarov / priseljevanje Srbov.
 Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.

C2 – EVROPA

Za pet pravilnih odgovorov **2 točki**, za štiri 1 točka.

27.
 - Je del hercinskega sredogorja.
 - Prevladuje zastarela industrija.
 - Je zelo onesnaženo območje.
- To je pokrajina številka 2
- Za obe pravilno vpisani številki **2 točki**, za eno 1 točka.
- Je gričevnata pokrajina.
 - V njej je dobro razvito vinogradništvo.
- To je pokrajina številka 1

28. Ren

Vzroka: reka se izliva v prometno pomemben del Severnega morja / ob izlivu je pomembno пристanišče / s prekopom je reka povezana s Črnim morjem / reka povezuje gospodarsko razvita območja / teče skozi zelo industrializirane pokrajine / reka povezuje Švico z morjem.

Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.

29. Poljedelstvo / intenzivno poljedelstvo

Negativna vpliva: poddržavili so večino kmetijskih zemljišč, zato se je prebivalstvo nehalo ukvarjati s kmetijstvom / hiter razvoj industrije je povzročil deagrarizacijo / socialistične države so dajale prednost industriji, zato je bilo kmetijstvo zapostavljeno / ker ni bilo zasebnega lastništva zemlje, so bili nižji hektarski donosi / v socialističnih državah kmetijstvo ni sledilo sodobni mehanizaciji, zato so bili hektarski donosi nižji / kljub denacionalizaciji ni bilo zanimanja za kmetovanje / slabo prilagajanje zahtevam trga.

Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije in Madžarske)**D1 – SLOVENIJA**

1. *Porečje A:* Soča
Porečje B: Sava
Porečje C: Drava
Porečje D: Mura
Za štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri 1 točka.
2. DA, NE, DA, DA
Za štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri ali dva 1 točka.
3. *Območje 1:* v kamninski zgradbi prevladujejo vodonosne / prepustne kamnine (prod, pesek) / debele plasti vodonosnih kamnin / uravnan relief.
Območje 2: v kamninski zgradbi prevladujejo vododržne / za vodo neprepustne kamnine (fliš, glina) / gričevnat, razgiban relief.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
4. *Razlog:* Velika poraba kemičnih sredstev (škopiva / umetnih gnojil / pesticidov) v kmetijstvu. / Intenzivno kmetijstvo / kemizacija kmetijstva / slabša komunalna opremljenost.
Pojasnitev: Zaradi dobrih naravnih razmer bo to območje še naprej usmerjeno predvsem v intenzivno poljedelstvo in živinorejo. / Zaradi slabše gospodarske razvitosti bo kmetijstvo še naprej pomembna gospodarska panoga. / Gladina podtalnice se znižuje, zato bo koncentracija škodljivih kemičnih snovi še naprej velika. / Zaradi pogostejših suš se bodo zaloge podtalnice zmanjšale.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
5. *Naravni razlogi:* Morje je v Tržaškem zalivu plitvejšo / šibki morski tokovi / razmeroma šibko valovanje / večji dotok rek / zaprtost zaliva.
Družbeni razlogi: Odpadne vode iz mest, industrijskih krajev in pristanišč v Tržaškem zalivu / gost pomorski promet / neurejena kanalizacija / izliv onesnaženih rek / gosta poselitev obale.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.

D2 – SLOVENIJA

6. DA, NE, DA
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
7. *Priloga 2 – leto:* 1961
Priloga 3 – leto: 2000. *Faza demografskega prehoda:* 4.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
8. *Smrtnost:* se je povečala.
Naravni prirastek: se je zmanjšal / je postal negativen.
Pričakovana življenjska doba: se je povečala / podaljšala / več je prebivalstva, starega nad 60 let.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
9. Povečalo se je število prebivalstva v Sloveniji / priseljeni so prispevali k višji rodnosti, naravnemu prirastku / spremenila se je narodnostna sestava / priselilo se je neslovensko prebivalstvo z območja nekdanje Jugoslavije (Bošnjaki, Srbi, Hrvati ...) / spremenila se je verska sestava / več je pravoslavnih in muslimanov / več delovno aktivnega prebivalstva.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
10. *Območje A:* je območje močne suburbanizacije / preseljevanje iz glavnega mesta v okolico / je območje novih zaposlitvenih možnosti v industrijsko-obrtnih conah / območje, ki je dobro prometno povezano z Ljubljano.
Območje B: je prometno odmaknjeno / obmejno območje / območje z malo zaposlitvenimi možnostmi / je gospodarsko manj razvito območje.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.

E1 – MADŽARSKA

11. DA, NE, DA, DA
Za štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri ali dva 1 točka.
12. *Ime makroregije:* Alföld.
Možnosti za kmetijstvo v tej makroregiji: Dobre, ugodne, primerne / slabe, manj ugodne
Utemeljitev: V tej makroregiji so razširjene zelo rodovitne črne prsti. Veliko je sončnih ur, kar je dobro npr. za žitarice. Vegetacijska doba je daljša. / V tej makroregiji je največja suša na Madžarskem. Zaradi tega je potrebno namakanje. Spomladi, ob taljenju snega v Karpatih, Alpah, prinašajo reke poplavne vode.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
13. 2, 3, 1
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
14. Mezőföld, Maros-Körös köze, Hajdúság, Jászság, Mátraalja, Baranya ...
Za štiri pokrajine **2 točki**, za tri ali dve 1 točka.
15. A: Talajerozió / talajlepusztulás / erozió./ Eroziija prsti / Degradacija prsti / Eroziija.
B: A lejtővel merőlegesen szántanak / teraszok kialakítása / a lejtőkön levő erdők védelme./
Način oranja prilagojen naklonu / Ureditev teras/ Zaščita pobočnih gozdov
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.

E2 – MADŽARSKA

16. Geografska širina, oddaljenost od oceana, kotlinski značaj
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.
17. – Manj padavin, velike temperaturne amplitude,
– na vzhodnem delu,
– Alföld.
Za štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri ali dva 1 točka.

18.

A nagytáj éghajlati jellemzője Podnebna značilnost makroregije	Alpokalja	Alföld
hőmérsékletingadozás temperaturna amplituda	manj	več
csapadékmennyiség količina padavin	več	manj
a napsütéses órák száma število sončnih ur	manj	več

Za šest pravilnih odgovorov **2 točki**, za pet ali štiri 1 točka.

19. *Temperatura:* Poletne temperature so pod 15°C / srednja letna temperatura je nižja / zimski meseci imajo srednjo mesečno temperaturo do -5°C / vse leto so temperature nižje, saj je Kékestető najvišja točka Madžarske.
Padavine: količina padavin je večja od madžarskega povprečja / najbolj namočena meseca sta poleti junij, v jeseni pa september.
Upoštevamo smiselno opisane značilnosti temperatur in padavin.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.
20. A: Ciklon,
B: na zahodnem delu (sprejmemo še na JZ delu),
C: okluzijska fronta.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.